

Quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở các trường tiểu học

Lại Thị Minh Thu*

* Trường Đại học Trà Vinh

Received: 25/12/2022; Accepted: 30/12/2022; Published: 2/1/2023

Abstract: On the basis of theoretical research on experiential activities for grade 1 students in primary schools, through which the article proposes content management of experiential activities for grade 1 students in primary schools, meeting requirements for reforming the current general education curriculum.

Keywords: Experiential activity management, 1st graders, primary school.

1. Đặt vấn đề

Trong thời gian qua, mặc dù hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 (theo chương trình Giáo dục phổ thông 2018) ở các trường tiểu học ở các địa phương, đã có đóng góp đáng kể trong việc thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện cho học sinh. Các trường đã quan tâm đầu tư trang thiết bị, cơ sở vật chất để phục vụ cho việc tổ chức giảng dạy môn học hoạt động trải nghiệm. Tuy nhiên, việc quản lý các hoạt động trải nghiệm còn nhiều bất cập, hiệu quả chưa cao. Một trong những nguyên nhân chính là khâu nghiên cứu cơ sở lý luận chưa đầy đủ. Xuất phát từ lý do trên, tác giả đã quan tâm nghiên cứu vấn đề trên và từ kết quả nghiên cứu bước đầu; thông qua bài viết này, tác giả trình bày một số vấn đề lý luận về: “Quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở các trường tiểu học”

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Hoạt động trải nghiệm

Trải nghiệm là kiến thức, kỹ năng mà trẻ nhận được bên ngoài các cơ sở giáo dục: thông qua sự giao tiếp với nhau, với người lớn, hay qua những tài liệu tham khảo, không được giảng dạy trong nhà trường hoặc thông qua hoạt động thực tiễn. Trải nghiệm (qua thực nghiệm, thử nghiệm) là một trong những phương pháp đào tạo, trong điều kiện thực tế hay lý thuyết nhất định, để thiết lập hoặc minh họa cho một quan điểm lý luận cụ thể. Theo tác giả, trải nghiệm là kết quả hoạt động thực tiễn, những kinh nghiệm, kỹ năng mà người học thu thập được qua hoạt động thực tiễn.

2.2. Quản lý hoạt động trải nghiệm

Hoạt động trải nghiệm là nội dung bắt buộc trong chương trình giáo dục nhà trường, vì vậy cần phải chú trọng quản lý hoạt động này. Hoạt động trải nghiệm là do nhà trường quản lý, tiến hành trong và ngoài

giờ học trên lớp với sự tham gia của các lực lượng xã hội (theo chương trình, kế hoạch dạy học), được tiến hành xen kẽ hoặc nối tiếp chương trình dạy học trong phạm vi nhà trường hoặc trong đời sống xã hội. Hoạt động trải nghiệm được diễn ra trong suốt năm học và cả thời gian nghỉ hè để khép kín quá trình giáo dục, làm cho quá trình đó diễn ra ở mọi lúc, mọi nơi.

2.3. Hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học

Có một số đặc điểm tâm lý chi phối hoạt động học tập của trẻ bước vào lớp 1 sau đây:

+ Thứ nhất, chú ý có chủ định (tức chú ý có ý thức, chú ý vào việc học tập) của trẻ còn yếu, khả năng kiểm soát, điều khiển chú ý còn hạn chế.

+ Thứ hai, tri giác các em mang tính đại thể, ít đi vào chi tiết và mang tính không ổn định, tri giác thường gắn với hình ảnh trực quan.

+ Thứ ba, tưởng tượng của học sinh lớp 1 đã phát triển phong phú hơn so với trẻ mầm non nhờ có bộ não phát triển và vốn kinh nghiệm ngày càng nhiều.

+ Thứ tư, khi trẻ vào lớp 1 bắt đầu xuất hiện ngôn ngữ viết.

+ Thứ năm, trong giai đoạn lớp 1, hai ghi nhớ máy móc phát triển tương đối tốt và chiếm ưu thế hơn so với ghi nhớ có ý nghĩa.

+ Thứ sáu, ở đầu tuổi tiểu học hành vi mà trẻ thực hiện còn phụ thuộc nhiều vào yêu cầu của người.

2.4. Mục tiêu hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học

Theo Bộ GD&ĐT (2018) thì: “Hoạt động trải nghiệm ở cấp tiểu học nhằm giúp học sinh hình thành các kỹ năng sống cơ bản, thói quen sinh hoạt tích cực trong cuộc sống hằng ngày, nền nếp học tập ở nhà cũng như ở trường; biết tuân thủ các nội quy, quy định; bắt đầu có định hướng tự đánh giá và tự điều chỉnh bản thân; hình thành những hành vi giao tiếp,

ứng xử có văn hóa; có ý thức làm việc nhóm, ý thức tham gia hoạt động lao động, hoạt động xã hội, hoạt động phục vụ cộng đồng; bước đầu biết cách tổ chức một số hoạt động đơn giản, làm quen và hình thành hứng thú với một số nghề gần gũi với cuộc sống của học sinh.” (Thông tư số: 32/2018/TT-BGDĐT)

Như vậy, mục tiêu hoạt động trải nghiệm cho HS lớp 1 là hình thành cho học sinh thói quen tích cực trong cuộc sống hằng ngày, chăm chỉ lao động; thực hiện trách nhiệm của người học sinh ở nhà, ở trường và địa phương; biết tự đánh giá và tự điều chỉnh bản thân; hình thành những hành vi giao tiếp, ứng xử có văn hoá; có ý thức hợp tác nhóm và hình thành được năng lực giải quyết vấn đề.

2.5. Nội dung hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1

Nội dung cụ thể và yêu cầu cần đạt của hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 được Bộ Giáo dục và Đào tạo qui định tại Chương trình Giáo dục phổ thông – Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp ban hành theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ngày 26 tháng 12 năm 2018 bao gồm: Hoạt động hướng vào bản thân; hoạt động hướng đến xã hội; hoạt động hướng đến tự nhiên.

2.6. Phương thức tổ chức hoạt động trải nghiệm lớp 1 tại trường tiểu học

Theo Bộ GD&ĐT (2018) thì định hướng chung của phương thức tổ chức là:

a) Phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh; làm cho mỗi học sinh đều sẵn sàng tham gia trải nghiệm tích cực.

b) Tạo điều kiện cho học sinh trải nghiệm, sáng tạo thông qua các hoạt động tìm tòi, vận dụng kiến thức và kinh nghiệm đã có vào đời sống; hình thành, phát triển kỹ năng giải quyết vấn đề và ra quyết định dựa trên những tri thức và ý tưởng mới thu được từ trải nghiệm.

c) Tạo cơ hội cho học sinh suy nghĩ, phân tích, khái quát hoá những trải nghiệm để kiến tạo kinh nghiệm, kiến thức và kỹ năng mới.

d) Lựa chọn linh hoạt, sáng tạo các phương pháp giáo dục phù hợp: phương pháp nêu gương; phương pháp giáo dục bằng tập thể; phương pháp thuyết phục; phương pháp tranh luận; phương pháp luyện tập; phương pháp khích lệ, động viên; phương pháp tạo sản phẩm và các phương pháp giáo dục khác.

2.7. Loại hình hoạt động trải nghiệm lớp 1 tại trường tiểu học

Theo Thông tư 32 của Bộ GD&ĐT (2018): Hoạt

động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp được tổ chức trong và ngoài lớp học, trong và ngoài trường học; theo quy mô nhóm, lớp học, khối lớp hoặc quy mô trường; với bốn loại hình hoạt động chủ yếu là: Sinh hoạt dưới cờ, Sinh hoạt lớp, Hoạt động giáo dục theo chủ đề và Hoạt động câu lạc bộ với sự tham gia, phối hợp, liên kết của nhiều lực lượng giáo dục trong và ngoài nhà trường như: giáo viên chủ nhiệm lớp, giáo viên môn học, cán bộ tư vấn tâm lý học đường, cán bộ Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, cán bộ Hội Liên hiệp Thanh niên Việt Nam, cán bộ phụ trách Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh, cán bộ quản lý nhà trường, cha mẹ học sinh, chính quyền địa phương, các tổ chức, cá nhân trong xã hội.

2.8. Quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học

2.8.1. Xây dựng kế hoạch quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học

Việc lập kế hoạch quản lý hoạt động trải nghiệm là khâu quan trọng nhất, được thực hiện trước tiên cho công tác quản lý hoạt động trải nghiệm. Kế hoạch hoạt động trải nghiệm là trình tự những nội dung hoạt động, các hình thức tổ chức hoạt động được bố trí sắp xếp theo thứ tự thời gian của năm học; là sự sắp xếp một cách hợp lý, khoa học những công việc nào đó cần phải thực hiện trong một thời gian nhất định với những con người và vật chất cụ thể kèm theo.

Hiệu trưởng lập kế hoạch phải xác định rõ các mục tiêu cần đạt tới, lựa chọn các biện pháp thích hợp cho từng hoạt động, từng chủ đề, lập chương trình hoạt động. Song lập kế hoạch hoạt động trải nghiệm không phải chỉ là công việc riêng của hiệu trưởng mà cả giáo viên chủ nhiệm, giáo viên bộ môn và tổng phụ trách đội.

2.8.2. Tổ chức thực hiện kế hoạch quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học

Như vậy, tổ chức thực hiện kế hoạch HĐTN lớp 1 bao gồm các nội dung sau: Hiệu trưởng thành lập Ban chỉ đạo tổ chức thực hiện HĐTN; Phân công, sắp xếp GV tổ chức HĐTN theo chủ đề, loại hình hoạt động của chương trình HĐTN lớp 1; Xây dựng các quy trình tổ chức HĐTN lớp 1 như qui trình tổ chức sinh hoạt dưới cờ, qui trình tổ chức sinh hoạt lớp...; Trang bị cơ sở vật chất, thiết bị phục vụ tổ chức HĐTN lớp 1; Xây dựng cơ chế phối hợp trong quản lý HĐTN lớp 1 giữa GV chủ nhiệm lớp 1, GV bộ môn, Tổng phụ trách Đội và cha mẹ học sinh; Tổ chức thông tin thông suốt trong quản lý HĐTN lớp 1. Trong tổ chức thực hiện kế hoạch HĐTN cần tập trung huy

động mọi nguồn lực, mọi khả năng của nhà trường, tạo mối quan hệ gắn kết giữa các nguồn lực, các cá nhân, các bộ phận nhằm đạt được hiệu quả cao nhất cho các mục tiêu của HĐTN; HT cần tạo môi trường công khai, bình đẳng để cộng đồng hiểu đúng mục tiêu của hoạt động, mục tiêu giáo dục của nhà trường, tạo điều kiện cho người tham gia phát huy tinh thần tự giác, tích cực, phối hợp cùng nhau hoàn thành tốt nhiệm vụ. Bên cạnh đó cần bồi dưỡng năng lực tổ chức HĐTN cho GV nếu thấy cần thiết, huy động và phân phối các nguồn lực để tiến hành HĐTN cho HS.

Như vậy tổ chức thực hiện hoạt động trải nghiệm cho HS lớp 1 là sự sắp xếp từng hoạt động, từng con người một cách khoa học, hợp lý, phối hợp các bộ phận để tạo ra tác động tích cực. Hiệu trưởng phải thông báo kế hoạch, chương trình hành động đến các đối tượng thực hiện hoạt động trải nghiệm sao cho mỗi thành viên hiểu và thực hiện đúng kế hoạch. Hiệu trưởng cần chú ý đến năng lực cá nhân của từng thành viên, xác lập cơ chế phối hợp giữa các bộ phận liên quan.

2.8.3. Chỉ đạo thực hiện kế hoạch quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học

Chỉ đạo thực hiện kế hoạch quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học được thể hiện như sau: Hiệu trưởng ra các quyết định thực hiện HĐTN cho học sinh; Chỉ đạo công tác tập huấn, bồi dưỡng đội ngũ về HĐTN; Chỉ đạo xây dựng chương trình, kế hoạch tổ chức HĐTN; Hướng dẫn, đôn đốc cấp dưới thực hiện các văn bản, kế hoạch quản lý HĐTN; Chỉ đạo GV đổi mới phương pháp và hình thức tổ chức HĐTN; Chỉ đạo công tác phối hợp giữa các lực lượng; Giám sát tiến độ và kết quả thực hiện QLHĐTN; Hướng dẫn xử lý, điều chỉnh các sai lệch trong quá trình tổ chức HĐTN.

Như vậy chỉ đạo thực hiện kế hoạch quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học là sự can thiệp của hiệu trưởng vào toàn bộ quá trình quản lý hoạt động trải nghiệm để đảm bảo việc thực hiện hoạt động trải nghiệm được diễn ra đúng hướng, đúng kế hoạch. Chỉ đạo thực hiện hoạt động trải nghiệm theo kế hoạch là một khâu quan trọng của người hiệu trưởng, hiệu quả của việc thực hiện hoạt động trải nghiệm nói lên được năng lực chỉ đạo của người đứng đầu nhà trường.

2.8.4. Kiểm tra, đánh giá hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học

- Xây dựng các tiêu chuẩn kiểm tra, đánh giá HĐTN như sau: Tiêu chuẩn về nội dung của HĐTN; Tiêu chuẩn về hình thức tổ chức HĐTN; Tiêu chuẩn

về quá trình triển khai HĐTN; Theo dõi, đánh giá mức độ thực hiện HĐTN; Rút kinh nghiệm, bổ sung, cải tiến HĐTN ngày càng hoàn thiện hơn.

Kiểm tra, đánh giá hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học là quá trình áp dụng những phương pháp, biện pháp để đảm bảo HĐTN được thực hiện một cách khoa học và hiệu quả;

Để làm tốt công tác này hiệu trưởng cần:

- Xây dựng được các tiêu chí đánh giá kết quả hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học.

- Xây dựng lực lượng đánh giá có uy tín đối với từng hoạt động.

- Đa dạng hóa hình thức và phương pháp kiểm tra, đánh giá hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học.

3. Kết luận

Hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học là một bộ phận của quá trình giáo dục trong nhà trường. Nó là một hoạt động không thể thiếu và cần thiết trong quá trình giáo dục học sinh. Hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học là hoạt động thông qua các hoạt động ngoài giờ lên lớp, là sự tiếp nối các hoạt động trên lớp, giúp học sinh được trải nghiệm, thực hành góp phần nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện. Chính những hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học, góp phần thúc đẩy mạnh mẽ hình thành phẩm chất và năng lực cho học sinh. Bài viết đã đề cập đến cơ sở lý luận về quản lý hoạt động trải nghiệm cho học sinh lớp 1 ở trường tiểu học; đây sẽ là cơ sở để tác giả tiếp tục nghiên cứu thực trạng vấn đề ở một địa phương cụ thể, sẽ được trình bày ở bài viết tiếp theo.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Thông tư Số: 32/2018/TT-BGDĐT, của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo: ban hành Chương trình giáo dục phổ thông*. Hà Nội

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Thông tư số: 28/2020/TT-BGDĐT của Bộ Giáo dục và Đào tạo: ban hành điều lệ trường tiểu học*, Hà Nội

3. Ban chấp hành TƯ, *Nghị quyết số: 29-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương: về đổi 2018 căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, Hà Nội

4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2015). *Tài liệu tập huấn: Kỹ năng xây dựng và tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong trường tiểu học*. NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.

5. Quốc hội (2019), *Luật số: 43/2019/QH14 của Quốc hội: Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Giáo dục*. Hà Nội